20.11.2019

MML 14498/00 04 00/2019

Eduskunnan hallintovaliokunta

HaV@eduskunta.fi

Eduskunnan hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 13.11.2019

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI HALLINNON YHTEISISTÄ SÄHKÖISEN ASIOINNIN TUKIPALVELUISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Maanmittauslaitos lausuu hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi seuraavaa.

Ulkomaalaisten tunnistamismahdollisuuksien kehittäminen

Hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettuun lakiin (jäljempänä tukipalvelulaki) ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi tukipalveluna tuotettavan luonnollisen henkilön tunnistuspalvelun yhteydessä mahdollisuus tunnistaa henkilö hyödyntämällä myös sellaisia eurooppalaisia tunnistusmenetelmiä, jotka kuuluvat ns. eIDAS-asetuksen nojalla tunnistusmenetelmien vastavuoroisen tunnustamisen piiriin (ehdotettu tukipalvelulain 3 §:n uusi 2 momentti). Luonnollisen henkilön tunnistuspalvelulle tällaiset eurooppalaiset tunnistusmenetelmät välitettäisiin Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämän kansallisen solmupisteen kautta. Maanmittauslaitos pitää ehdotusta tärkeänä ja toteaa, että eurooppalaisten tunnistusmenetelmien käytettävyyden edistäminen tapahtuu tarkoituksenmukaisimmin juuri tällä tavalla keskitetyn tunnistuspalvelun kautta.

Asiointivaltuuspalvelun käyttövelvoite

Lakimuutoksella asiointivaltuuspalvelu lisätään tietyiltä osin viranomaisille käyttövelvoitettujen KaPA -palvelujen piiriin (ehdotettu tukipalvelulain 5 §:n 1 momentin muutos). Käyttövelvoite koskisi asiointivaltuuspalvelun sitä osaa, jossa on kysymys palvelun avulla perusrekistereistä ja mahdollisesti muista rekistereistä haettavista, henkilön toimikelpoisuutta tai henkilön tai yhteisön lakimääräistä edustamista koskevista tiedoista (erityisesti väestö-

Maanmittauslaitos
Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100
www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki

Allekirjoitettu sähköisesti
Markkula Markku (20.11.2019 14:27:59)
Korpinen Petri (20.11.2019 14:30:34)

tietojärjestelmä ja PRH:n rekisterit). Käyttövelvollisuus ei siten koskisi asiointivaltuuspalvelua siltä osin kuin siinä on kysymys asiointivaltuusrekisteriin erikseen tallennetuista valtuutuksista tai muista tahdonilmaisuista. Tältä osin käyttäjäorganisaatiot voisivat vapaaehtoisesti päättää palveluun liittymisestä mutta liittymisvelvoitetta ei varsinaisesti olisi. Maanmittauslaitos pitää perusteltuna ratkaisua, jonka mukaan käyttövelvoitetta ei yleisesti uloteta asiointivaltuuspalvelun valtuutuksia ja muita tahdonilmaisuja koskevaan osaan

Mahdollisuus periä maksuja

Tukipalvelujen käyttövelvoite koskee 1) kansallista palveluväylää, 2) palvelutietovarantoa, 3) palvelunäkymää, 4) luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua, 5) uutena asiointivaltuuspalvelua perusrekistereistä tehtävien tarkastusten osalta (VTJ, kaupparekisteri ym.), 6) viestinvälityspalvelua ja 7) verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua. Voimassa olevan lain mukaan palvelut ovat olleet käyttäjäorganisaatioille maksuttomia. Lakiehdotuksessa on esitetty Digi- ja väestötietovirastolle ja Valtiokonttorille oikeutta laskuttaa käyttäjävirastoja palvelujen käytöstä. Maksullisuus koskisi luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua, asiointivaltuuspalvelua sekä verkkomaksamisen kokoamis- ja hallinnointipalvelua.

Ehdotus laskutusoikeudesta on merkittävä muutos aikaisemmin säänneltyyn, kun Suomi.fi -palveluiden pakollista käyttöönottoa perusteltiin tunnistamiskustannusten hallinnan keskittämisellä yhteen paikkaan. Laissa jätettäisiin täysin auki, miten kustannuksia jaettaisiin.

Julkishallinnon sisällä näiden lailla velvoitettujen sähköisen asioinnin tukipalvelujen olisi oltava maksuttomia. Virastojen välisellä laskutuksella luodaan vain tarpeetonta hallinnon sisäistä laskutusta ja hallintobyrokratiaa, joka lisää ilman syytä kaikkien kustannuksia. Viime vuosina virastoille on jo asetettu lisäksi merkittäviä määrärahaleikkauksia tuottavuuden parantamisen vauhdittamiseksi. Nyt kysymyksessä olevat valtion yhteiset palvelut ovat juuri niitä tuottavuustoimenpiteitä, joihin virastot ovat joutuneet sopeuttamaan omia asiointipalveluitaan, vaikka yksittäinen virasto, kuten Maanmittauslaitos, oli toteuttanut niihin vastaavan toiminnallisuuden jo ennen Suomi.fi -palveluiden syntymistä. Määrärahaleikkauksia ei voida tehdä kahteen kertaan.

Asiointivaltuuspalvelun ja sinne tallennettujen valtuutusten sekä muulla tavalla annettavien valtuutusten suhteesta

Esityksessä on nimenomainen viittaus lainsäädäntöön sisältyviin erityisten muotovaatimusten alaisiin valtakirjoihin ja siihen, että näiden osalta asiointivaltuuspalvelun valtuutukset eivät tule hyödynnettäviksi. Esityksessä tuodaan esiin tältä osin nimenomaisesti maakaari (esityksen 2.1. Lainsäädäntö

-luku). Lisäksi esityksessä viitataan siihen, että lainsäädännössä on saatettu säätää erityinen menettely myös sähköiselle valtuuttamiselle ja että tältä osin asiointivaltuuspalvelun kautta annettua valtuutusta ei liioin voida hyödyntää. Esimerkkinä mainitaan maakaaren 9 a lukuun perustuva, Maanmittauslaitoksen ylläpitämä sähköinen kiinteistöjen kaupankäyntijärjestelmä (KVP) ja siellä annettavat sähköiset valtuutukset kiinteistön luovuttamiseen.

Yhdenmukaisesti edellä olevan kanssa Maanmittauslaitos katsoo, että siltä osin kuin on kysymys maakaaressa tarkoitetuista sähköisestä kaupankäyntijärjestelmästä ja sähköisestä kiinnitysjärjestelmästä (Kiinteistövaihdannan palvelu, KVP), sähköiset valtuutukset on säännelty erikseen eikä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun laissa (ns. tukipalvelulaissa) tarkoitettu asiointivaltuuspalvelu koske niitä.

Asiointivaltuuspalveluun tallennettava ”muu tahdonilmaisu”

Asiointia koskevien valtuutuksien lisäksi asiointivaltuuspalveluun voisi tallentaa myös ”muita tahdonilmaisuja”. Voimassa olevaan lakiin ei ole sisältynyt mainintaa siitä, mitä näillä tarkoitetaan. Tältä osin esitetään nyt lakiin nimenomaista selventävää mainintaa, jonka perusteella kysymys on yksipuolisista tahdonilmoituksista (muutettava 10 §:n 1 momentti). Esitysluonnoksessa todetaan, että näillä tarkoitetaan mm. erilaisia suostumuksia ja että kysymys ei ole ”esimerkiksi sopimusten solmimisesta asiointivaltuuspalvelussa”.

Kun otetaan huomioon, että asiointivaltuuspalvelu on sekä säännösten sanamuodon että perustelujen nojalla ennen kaikkea tarkoitettu luonnollisten henkilöiden ja yhteisöjen asiointiin suhteessa julkisia hallintotehtäviä suorittaviin viranomaisiin, tahdonilmaisut kohdistuvat siten pääsääntöisesti näihin. Voidaan ajatella, että tahdonilmaisut ovat tällöin usein erilaisia viranomaiselle annettuja suostumuksia tietynsisältöisen hallintopäätöksen tekemiseen. Näitä voi olla monenlaisia. Esimerkkinä voidaan mainita uutta huoneistotietojärjestelmää koskevaan lainsäädäntöön sisältyvä asunto-osakkeen luovuttajan antama suostumus asunto-osakkeen saannon kirjaamiseen. Toisena esimerkkinä voidaan esittää kiinteistökirjaamisessa tarvittava panttioikeuden haltijan suostumus kiinnityksen muuttamiseen.

Se, että tällaisille suostumuksille luodaan oma, keskitetty alusta, jossa ne voidaan antaa sähköisesti ja samalla luotettavasti ja tietoturvallisesti, on kannatettava ajatus. Maanmittauslaitos kuitenkin toteaa, että palveluja, joissa tämän tyyppisiä suostumuksia voidaan antaa viranomaisille, on jo käytössä ja niitä kehitetään edelleen.

20.11.2019

MML 14498/00 04 00/2019

Valtuutuksen tallentaminen kirjallisen valtuutuksen perusteella

Esityksen tarkoituksena on mahdollistaa sähköisen asiointivaltuuspalvelun käyttö mahdollisimman laajoille tahoille ja koskemaan myös sellaisia, joilla ei ole valmiuksia antaa valtuutusta sähköisesti. Tämä koskisi sekä luonnollisia henkilöitä, joilla ei esimerkiksi ole sähköisiä tunnistusvälineitä, tai oikeushenkilöitä, joita edustavan valtuutuksen antajan edustamisoikeutta ei pystytä tarkistamaan sähköisesti.

Maanmittauslaitos pitää onnistuneena sitä, että laissa nyt nimenomaisesti mainittaisiin se mahdollisuus, että valtuutus tai muu tahdonilmaisu voidaan tallentaa asiointivaltuuspalveluun myös kirjallisen asiakirjan nojalla, mikäli asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ei ole syytä epäillä (ehdotettu 10 § 3 momentti). Tämä mahdollistaa myös postitse tapahtuvan asioinnin, jolloin varsinainen toimipisteasiointi vähenee.

On huomattava, että tavanomaisessa, asiamiehen edustamana tapahtuvassa viranomaisasioinnissa kirjallinen valtakirja on pätevä ja on oikeastaan pääsääntönä. Se antaa asiamiehelle edustamisvallan, jota ei de facto juuri koskaan tehdä kysymyksen alaiseksi. Näin ollen on perusteltua, että alkuperäinen, valtuuttajan allekirjoituksella varustettu kirjallinen valtakirja voi toimia myös asiointivaltuuspalveluun tallennettavan valtuutuksen perusteena.

Pääjohtajan sijaisena
Ylijohtaja

Allekirjoitettu sähköisesti
Petri Korpinen

Allekirjoitettu sähköisesti
Maanmittausneuvos
Markku Markkula